

3322

సమీక్ష

జాతీయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక

వ్యవస్థాపక సంపాదకులు : విద్యార్థి & నలుసు సీతారామశాస్త్రి.

సంపుటము - 18

భాగము

సంపుటము

3-95 1 4 95

సంపుటము 9, 10

ఈ పత్రికలో ప్రచురించిన

సంపుటము

దా. రెవెన్యూ

"అ" కే. కే. మ. రిజిస్ట్రేషన్ నెంబర్
రెవెన్యూ నెంబర్

1 శ్రీ బి. వి. వి. వి. వి.

2 శ్రీ వి. వి. వి. వి. వి.

3 శ్రీ వి. వి. వి. వి. వి.

4 శ్రీ వి. వి. వి. వి. వి.

5 శ్రీ వి. వి. వి. వి. వి.

శ్రీ వి. వి. వి. వి. వి.

శ్రీ వి. వి. వి. వి. వి.

శ్రీ వి. వి. వి. వి. వి.

శ్రీ వి. వి. వి. వి. వి.

శ్రీ వి. వి. వి. వి. వి.

శ్రీ వి. వి. వి. వి. వి.

శ్రీ వి. వి. వి. వి. వి.

శ్రీ వి. వి. వి. వి. వి.

శ్రీ వి. వి. వి. వి. వి.

సంపుటము రెవెన్యూ నెంబర్

భాగము రెవెన్యూ నెంబర్

విడి ప్రతి రూ. 2-00

* సకాలంలో చందా పంపి సహకరించండి *

విజ్ఞానకు విజ్ఞాపి

రామదుగు వెంకటేశ్వర శర్మ

అరుద్రగారి వలన 'పిసీవారీ' పదం తెలుగు సాహిత్య లోకంలో ప్రసిద్ధి చెక్కింది. ఇది సంస్కృత శబ్దం. ఈ శబ్దానికి చంద్రకళ కానవచ్చెడి అమావాస్య - పార్వతి అనే అర్థాలు ఉన్నాయి. "సా దృష్టేందు పిసీవారీ, సానష్టేందు కళాకువచాః" అని మాత్రమే అమరకోశంలో ఉంది. "సాదృష్టేందు పిసీవారీ" అన్నదానికి "అః = విష్ణుః; తేనసహవర్తత ఇతి సా లక్ష్మీః; సా అస్యామితి పిసీ - చంద్రకళా (సాబాలా) పిసీబాలా అస్యామితి = పిసీవారీ; "అని గురుబాలప్రబోధిలో వ్యుత్పత్త్యర్థం చెప్పబడింది పార్వతి అనే అర్థం. ఎందువల్లనో అమరకోశంలో ఇవ్వబడలేదు. 'శబ్దార్థ కల్ప కరువు'లో పిసీవారి అంటే దుర్గ అనే అర్థం ఉంది. వైదిక వాఙ్మయంలో గర్భావాన ఖండంలో "గర్భం ధేహి పిసీవారీ"; గర్భంధేహి సరస్వతీ" అని ఉన్నట్లుగా పెద్దలు చెబుతున్నారు. అయితే పార్వతీవరంగా పిసీవారీ పదానికి వ్యుత్పత్త్యర్థం తెలియడం లేదు. ఆ పదానికి పాచ్చిపీ పరంగా వ్యుత్పత్త్యర్థాన్ని చిత్రాముఖంగా తెలియజేయవలసినదిగా విజ్ఞానను కోరుచున్నాను.

రామదుగు వెంకటేశ్వరశర్మ

భీమవరం

బ్రహ్మ

రామదుగు వెంకటేశ్వర శర్మ

(1995 జనవరి 21 వ తేదీ భీమవరం - రామరాజ భూషణ పరిషత్తు వారు నిర్వహించిన ఆధునిక తెలుగు కవుల శత

జయంతి సభ (కవ్వపీసభ)లో శ్రీ కాటూరి వెంకటేశ్వరరావు పాత్రధారికై నేను చెప్పిన పద్యము)

సీ॥ వేంకట శివమైన విభవమ్ముగల భవత్
బ్రహ్మతత్త్వమె మహాభాగవతము
స్వారోచిషమ్మై ప్రవరిమైన భవదీయ
పునవేదపతనమే మనుచరిత్ర
భారతీయము భవత్ సారస్వస్థియై కళా
పూర్ణోదయము నమధ్యదయ పథము
భవదీయ మాయాద్భుత విలాసమే విత్య
నవభావ "సౌందరనంద" నమ్ము
ఎడద "గుడిగంటల"న్ పల్కె నడుల వినుమ;
చల్లని చెలంగు "పన్నీటిజల్లు గొనుమ;
"తొలకరించు బ్రహ్మనంద కళలగనుమ;
జ్ఞానరేఖాచతుర్ముఖాః తే నమోస్తు : ॥

స్త్రీ - నాడు - నేడు

కె. అఖిలవాణి

స్త్రీ - పిరి - విరుల పరిమళమును వెదజల్లే కమనీయ మనోహర కమలం. స్త్రీ అంటే శుభముల నొసగే సుమధుర సుమహారం. పిరి సంపదలకు మూలాధారం. ఆనందానికి, అభిమానానికి, ఆత్మీయతకు జీవనాధారం. తన రక్త మాంసములను పంచి, పెంచి పోషించే కల్పకరువు. భావి నత్పరులుగా తీర్చిదిద్దటానికి తన మనోభీష్టం మేరకు శిక్షణ విచ్చుటలోను, శిక్షించుటలోను దూరదృష్టిగల ద్రష్ట. బాలార భవిష్యత్తును విర్ణయించే న్రష్ట. తన సంతానము నర్చి సుఖములను పొందాలని కోరుకునే అభిలాషిణి. (తరువాయి వచ్చే సంచికలో)

స మా లో చ న

* జాతీయ సాంస్కృతిక పక్ష పత్రిక *

వ్యవస్థాపక సంపాదకులు : విద్వాన్ బులుసు సీతారామశాస్త్రి

Retired Telugu Lecturer, V. T. J. College, Rajahmundry.

“అద్వతీగల మండలం గిరిజన గేయాలు - సామాజిక జీవనం”

— ఎం. వి. వరకుమార్

సాహిత్యం చుట్టూనుండి అందులో ఎన్నో విభాగాలు వచ్చాయి. అందులో గిరిజన సాహిత్యం ఒకటి జానపదం అంటే పట్లారు. జనపదంలో ఉండేవారు జానపదులు అనే అర్థం పూర్వం ఉంది కాని, ప్రసిద్ధ జానపద ఎవ్వరనుడు “అలన్ డండన్” ఏదైనా ఒక్క విషయంలోనైనా భావ సామ్యం కలిగిన సముదాయం” అని అన్నాడు. వీరు ఒక భాషకు చెందినవారు కావచ్చు ఒక ప్రదేశంలో నివసిస్తున్నవారు కావచ్చు. ఒకే జాతికి, మతానికి, వృత్తికి సంబంధించినవారు కావచ్చు ఈ జానపదులకు సంబంధించిన సమస్త విషయాలను తెలియజేసే విజ్ఞానం జానపద విజ్ఞానం (Folklore)

గిరిజన గేయాలకు ఒక ప్రత్యేకమైన స్థానం ఉంది. గిరిజనులు పాడుకునే గేయాలు గిరిజన గేయాలు. వీరు ఎక్కువగా కొండ ప్రాంతాలలో నివసిస్తుంటారు. గిరిజన గేయాలపై పరిశోధన అంతంత మాత్రంగా జరిగిందనే చెప్పవచ్చు.

అయితే శ్రీ పత్రిక డా॥ అల్లం పద్మబాలగారు 1991 లో “అద్వతీగల మండలం గిరిజన గేయాలు - సామాజిక జీవనం” అనే అంశంపై పరిశోధన జరిపి పలు విధాలైన విషయాలను

సేకరించారు డా॥ పద్మబాలగారు అప్పటికే పి. హెచ్. డి. పట్టాను పొందారు. వీరు ‘వేంకటాచల విహార శతకము - విమర్శనాత్మక పరిశీలనము.’ అనే అంశంపై పరిశోధన చేసి ఎం. ఫిల్ పట్టాను. ‘తెలుగులో అధిష్ట శతకములు - నమకారీక జీవన చిత్రణము’ అనే అంశంపై పరిశోధన చేసి పిహెచ్. డి పట్టాను పొందారు.

ఇంతేగాక ‘పోతన వీరనాద విజయము - ఒక పరిశీలన.’ ‘తాళ్ళపాక వారు - స్వామి సేవ - సాహిత్య సేవ.’ ‘తూర్పు గోదావరిజిల్లా జముల కథా గేయాలు - ఒక పరిశీలన’ అనే వాటిపై పరిశోధన చేసి తెలుగు సాహిత్యంలో ముందుంచారు. అంతేగాక పి. నారాయణరెడ్డి సాహితీ ప్రచారవంటి వ్యాస సంకలనాలే కాక, తెలుగు, సంవత్సర, సప్తగిరి, సమాలోచన, ఇల్లు - ఇల్లూ వంటి ప్రముఖ సాహిత్య పత్రికల్లో ముప్పైకి పైగా వ్యాసాలు రాసారు

కాగా సాహితీ పురులకు ‘అద్వతీగల మండలం గిరిజన గేయాలు - సామాజిక జీవనం’ గిరిజనగేయ సాహిత్యాన్ని బాగా వివరిస్తుంది. అంతేగాక గిరిజనుల సాంఘిక, సాంస్కృతిక జీవితాన్ని కూడా తెలియజేస్తుంది. ఈ మండలం తూర్పు

గోదావరి జిల్లాలో వుంది. అద్దతీగల మండలాన్ని భౌగోళికంగా, సామాజికంగా, సాంస్కృతికంగా మన కళ్లముందుకు తెచ్చారు శ్రీమతి పద్మనాభగారు. అక్కడి గిరిజనులు తమ అటవీ ఫలసాయాన్ని అమ్ముకుని తమకు కావలసిన విత్యావనర సరుకులు కొనుక్కుంటారు. మొత్తం మండలం మీద 82.9 శాతం గిరిజనులు ఉన్నారని వీరి పరిశోధనలో తేలింది. అందుకే దీన్ని గిరిజన మండలంగా పేర్కొనవచ్చు వారి మాతృభాష తెలుగు. ఇక్కడికి వలస వచ్చినవారికి మొదట్లో కువి, కోయ భాషలు మాతృభాషగా వుండేవి. క్రైస్తవం వాళ్లు కూడా తెలుగే మాట్లాడుతున్నారు.

అద్దతీగల మండలంలో కొండరెడ్లు, కొండదొర, కోయ తెగలు, కొండ కమ్మర్లు, వార్మీకులు వంటి చెగలవారు జీవిస్తున్నారు. ఇందులో వార్మీకులు అసలైన వార్మీకులు కానట్లు శ్రీమతి పద్మనాభగారు తమ పరిశోధన ద్వారా తెలియజేశారు. ఇక్కడి ప్రజలు ఎక్కువగా దృఢకాయులు కారు. ఉంగరాల జాట్లు, చామనచాయ, చప్పటి ముక్కుతో కొందరు మరీ నల్లగా, కొందరు మాత్రమే తెల్లగా ఉంటారు.

సాధారణంగా అద్దతీగల మండలం గిరిజన గేయాలను పరిశీలించేటప్పుడు ఆ మండల భౌగోళిక స్వరూపాన్ని పరిశీలిస్తే అక్కడి గిరిజనుల చరిత్రను కూడా కొంత తిరిగిచేస్తే, అక్కడి ఉపవిభాగాలు మనకు కనబడితాయి వారి ఉద్యమాల్లో రంప పితూరీ, దారబందాల చంద్రయ్య పితూరీలు ముఖ్యమైనవి. ఇక్కడ పితూరీ అంటే ఉద్యమం.

రంప పితూరీ 1802 - 1803, రెండవసారి 1915-1916న జరిగాయి. దారబందాల చంద్రయ్య మన్యంలో పితూరీకి నాంది పలికాడు, బ్రిటిష్ అధికారి సెడాస్టియన్ గిరిజనులను హింపించినందుకు రామరాజు పితూరీకి నాంది పలికాడు.

అయితే మానవుడి క్రమ పరిణామంలో ముఖ్యంగా మూడు భాగాలన్నాయని మానవ శాస్త్రవేత్తలు తెలిపారు.

1. అరణ్య జీవనదళ (Savagery) 2. అనాగరిక దళ (Barbarism) 3. నాగరిక దళ (Civilisation). ఈమూడు దళాల్లో మానవుని సైగలే మాటలై. ఆ మాటలే గేయాలైనాయి. మొదటి దళలో మానవుడు వగ్గింగా వుంటూ, దొరికిన ఆకులు, పండ్లు, దుంపలు తిని బ్రతికేవాడు కొంత కాలానికి ఆకులు, జంతు చర్మాలు కప్పకోడం ప్రారంభించాడు. చెట్టు తొట్టలో, కొండ గుహల్లో వివాసం ఏర్పరచుకున్నాడు.

రెండో దళలో ఆలోచన పెరిగి ఆత్మరక్షణకోసం వేట ప్రారంభించాడు. వేటలో సహచరుల సహకారంకోసం, భవిష్యత్తుకోసం సంకేతాన్ని ఏర్పరచుకున్నాడు. ఆ సంకేతాలే క్రమంగా భాషగా మారి ఉంటుంది. కాలానుగుణంగా హావ భావాలను వ్యక్తం చేస్తూ దుఃఖం వచ్చినపుడో ఆనందం కలిగినప్పుడో మనోగతాన్నిలయబద్ధమైన మాటలుగా పలికిపంటాడు. అదే గేయంగా పరిణామం చెందింది.

ఇక మూడో దళలో మనిషి బుద్ధి పెరిగే కొద్దీ ఆహార, వ్యవహారాల్లో మార్పులు వచ్చాయి. పదార్థాల్ని ఒండుకొని తినడం ప్రారంభించాడు. బట్టలు కట్టడం నేర్చాడు. ఉత్సాహానికి అనుగుణంగా వినోదాలు, వేడుకలు సృష్టించు కున్నాడు. "అవిమ మానవుడు సుఖమో, దుఃఖమో అనుభవించినప్పుడు అతని ఉద్విగ్న హృదయం నుండి లయాన్వియైన గేయమో, గేయపాదమో వెలువడుతుంది. ఇది ప్రజల నోళ్లలో నాని, పెరిగి తిరిగి స్వయంబువుగా నిలుస్తుందని" "ఆచార్య బి. రామరాజు గారు అన్నారు.

ఎందుకంటే మామూలు జానపదగేయం కంటే గిరిజన గేయానికి శృతిజ్ఞానం ఎక్కువ అంటూ "శాస్త్రీయ సంగీతానికి కూడా శృతి ముఖ్యమే. జానపద సంగీతాన్ని శృతి రప్పకుండా అదే శృతిలో కొనసాగించడానికి కావలసిన శక్తిని జానపదుడు పరోక్షంగాను, గిరిజనుడికి ప్రత్యక్షంగాను ప్రకృతి సంపాదించింది" అని ఆర్ట్స్ అండ్ సైన్సు సుందరంగారు పేర్కొన్నారు.

గిరిజన గేయాల్లో కూడా గేయాల్లోని గానయోగ్యత కనిపిస్తుంది. ఋక్కుల ఒరవడికి అనుగుణంగా గిరిజన గేయం సాగుతుంది అందుకే జానపదగేయం కంటే గిరిజన గేయమే పురాతనమైనదని భావించవచ్చు. సంగీతంలోని స్వరప్రసారం మూడు, నాలుగు స్వరాలకు తగ్గవచ్చే గిరిజనగేయంలో స్వరాలు మూడు, నాలుగు స్వరాలకు మించదు ఛందస్సును అనుసరించి ఉండే శ్రవ్యత కూడా ఈ గిరిజన గేయాల్లో కనిపిస్తుంది.

జానపద గేయాలకుండే లక్షణాలనే ఈ గిరిజన గేయాలకు కూడా చెప్పవచ్చు. కొన్ని భేదాలు తప్ప గిరిజన గేయాలను ప్రతి ప్రాంత వారికి తగినట్లు మార్చుకుంటారు జానపద గేయాలన్నీ లయ, తాళం గిరిజన గేయాలకు ఉండదు. కళా దృష్టి ఉండదు. ఒక ప్రాంతానికి మరొక ప్రాంతానికి మార్పు ఉంటుంది. గిరిజన గేయాల ప్రాంతీయ ముద్ర ఉంటుంది. అది, ఏక త్రిశ్ర గతులలోనే ఈ గేయాలు సాగుతాయి గిరిజనులందరికీ గీతి ఒక్కటే వంటి లక్షణాలను గిరిజన గేయాలు కలిగి ఉంటాయి.

ఇన్ని లక్షణాలు కలిగిన గేయాలను శ్రీమతి పి.కె.ఎల్.గారు చాలామటుకు సేవరించారు. అందులో ముఖ్యమైనవి కోలాటం పాటలు, గంగళమ్మ జాతర పాటలు, సీతమ్మ పాటలు, పెళ్ళి పాటలు, గంగదేవి పెరిగిల పాటలు వంటివి ఉన్నాయి ఏ పండుగ వచ్చినప్పుడు ఆ పాటలు పాడిటం వాళ్ళ అలవాటు. కొన్ని సందర్భాలలో ఒకే పాటను రెండు సందర్భాలలో లయ మార్చి పాడతారు. ఈ క్రింది పాట కోలాటంలోను, భజనల్లోను పాడతారు.

“ఉంగర మమ్మయ్యో :

నా ముద్దు టుంగర మయ్యయ్యో :

రంగై నా రాములేలు ఉంగరమా :

శ్రీరాముని చిటికేనేలు :

అమ్మా : ఎగుర రెక్కలు లేవు. నడువ కాళ్ళు లేవు

అమ్మ ఏ దారి నొచ్చేవమ్మా : ఉంగరమా

ఏ దారినొచ్చేవమ్మా :.....!”

అలాంటి వనంలో ఉన్న సీత రాముని ఉంగరం చూపి అనందంతో పాడుకునే పాట ఇది. గంగళమ్మ జాతర సందర్భంగా—

“రాయే గంగ పెల్లో మా గంగ పెల్లో :

ఏదేడు సంద్రాలు ఏక సంద్రాలు

రాయే గంగపెల్లో పాల సంద్రాల పైన

ఊడల మర్రిలో ఉగ్గలపుట్ట

రాయే గంగ పెల్లో మా గంగ పెల్లో.....”వంటి గేయాల్ని చూస్తే ఇందు “రాయే గంగ పెల్లో మా గంగ పెల్లో” అనే వాక్యం ప్రతిసారి పునరావృత మౌతుంది. అందులో గంగమ్మ దేవతను కొలుస్తూ పాడుకుంటారు.

ఇక పెళ్ళి పాటలు పరిశీలించినట్లయితే—

“కొండా కొండా రామ కోదండరామా చందమావయ్యా :

కొండా దిగి రావయ్యా మాయాపురోకో చందమావయ్యా:

అందులో చివర వూపు దండ గుచ్చెను చందమావయ్యా:

ఆ దండా మాపేటి సీతకియ్యందో చందమావయ్యా ....”

అంటూ సాగుతాయి. ఇందులో కథ మామూలే. అనాడు రాముడు సీత కోసం అంత త్యాగం చేశాడు. ఈ వరుడుకూడా భార్య కోసం త్యాగం చేయాలంటూ పూదండ ఇయ్యమంటూ అమ్మలక్కలు పాడతారు ఈ పాట ప్రతి పాదం చివరలో ‘చందమావయ్యా :’ అనే సదం పునరావృతమైనది.

ఈ గిరిజన గేయాలవల్ల వారి లహరీపుటలవాట్లు తెలుసుకోవచ్చు. పశువుల పేడతో పిడకలు చేస్తారని, పెద్ద ఇళ్ళ కట్టుకుంటారని, ఇల్లా అలాకుతారని, ఇంకా ఎన్నో విషయాలను తెలుసుకోవచ్చు.

గిరిజనులు కాల విభజనకూడా చేశారు. 1. కొత్తమావాస్య 2. గంధమావాస్య 3. నేరెళ్ళమావాస్య 4. మరిడమ్మవాస్య

6. దీపాలమావాన్య 7. కార్తీక పున్నమి 7. పలకల నెల
8. సంక్రాంతి నెల 9. శివరాత్రి నెల అంటూ అమావాన్య
పున్నమిలను పండుగలను బట్టి విభజించారు.

గిరిజన గేయార్లోని సామాజిక జీవితాన్ని మతం, పూజా
విధానం, విన్యాసాలు, ఆచారాలు, బయలు, పండుగలు, వివా
హం, వినోదాలు, అలంకరణ అనే అంశాలుగా విభజించి
శ్రీమతి పద్మబాల గారు పరిశీలించారు.

“మతంలోని ప్రాథమిక రూపాలలో వస్తువు ఒకటి
భౌతిక వస్తువులలో ఏదో శక్తి దాగి ఉంటుందనే ఆలోచన
వస్తు పూజకు దారి తీస్తుంది”ని ఆర్వీయన్ మండలింగారిన్నట్లు
గిరిజనులలో మతం అంటూ లేదు. కాని పూజా విధానం
మాత్రం గమనించవచ్చు. అద్వితీయ మండల గిరిజనులకు
రావులమ్మ, పోతురాజు, గంగమ్మ వంటి వారు దేవతలు,
వారిని పూజిస్తారు.

విన్యాసాలకు గిరిజనుల్లో అత్యంతాదరిత ఉంది. వీరిలో
మానవతీత శక్తుల వల్ల విన్యాసాలు ఏర్పడి ఉంటాయని
విస్తంది. వీరికి దేవ్యాలవీద నమ్మకం ఉంది. అలాగే ఆచా
రాలలో వమ్మకం, మంత్రం, తంత్రం పాత్ర వహిస్తాయి.
పీరు పండుగ, జాతర, సమయాలలో మేనో, కోడినో ఒలి
కెస్తారు. పీరినో పండుగలు ప్రకృతిలో ఏర్పడే మార్పు బట్టి,
ఆ ప్రాంతంలో పండే పంటల్ని బట్టి ఏర్పడతాయి. పీరినో
గంగమ్మ పండుగ, మామిడి పండుగ, భూమిదేవి పండుగ,
రాజుల పండుగ ముఖ్యమైనవి.

అద్వితీయ మండలంలోని గిరిజనులు వర్తమాంతర వివాహాన్ని
అంగీకరించరు వారి కులం, వారి తెలలోనే వివాహం చెసు
కుంటారు పీరిలో మేనరికాలు ఉన్నాయి. ఒకవేళ మేనరి
కాలు ఉంటే పెళ్లి నందరినీ ఆడపిల్లలకు రెండు లేక
మూడు వందలు ‘టెర’ ఇవ్వాలి వరిపిట్టలం ఉండడ పండ్లతో
శ్రాహ్మణుడే పెళ్లి జరిపిస్తారు ‘పనె’ (పెళ్లి ఆరుగు)

ఎర్పాటుచేసి ‘శతమానులు’ (తాళి) కట్టిస్తారు. పెళ్లి నందర్న
ముగా ఊళ్లోవాళ్లకు విందులు ఏర్పాటు చేస్తారు.

గిరిజనుల వినోదాలలో కోడిపందాలు ఉంటాయి. సాయం
త్రం అలసిపోయి ఇంటికి చేరి గేయాలు పాడుతూ భజనలు
చేస్తారు. వీరి విలాసాలలో ముఖ్యమైనది మద్యపానం. తాటి
కల్లు, జీలగిరి కల్లు వారికి ఇష్టం. శ్రీ పురుషులు కలసి మద్యం
సేపిస్తారు. వీరు సారాను స్వయంగా తయారుచేసుకుంటారు.
దొంగాట, మొసలాట వంటి ఆటలు ఆడతారు వస్త్రాలంకరణ,
ఆభరణాలు ఎక్కువగా వాడరు. పురుషులు గోచితో, స్త్రీలు
పాత చీర చుట్టుకుంటారు. అయినప్పటికీ ఇప్పుడిప్పుడే వాళ్ళలో
మాతన చైతన్యం కనిపిస్తుందని, ఇంకా కొన్ని రోజులలో
వాళ్లు కూడా మనలాగే మారిపెచ్చుననే ఆశాభావాన్ని శ్రీమతి
అల్లం పద్మబాలగారు వ్యక్తం చేశారు.

ఈ గ్రంథంలో డా॥ ఆర్వీయన్ అన్నట్లు “అద్వితీయ మం
డలంలోని గిరిజనుల పాటలు, ఆటలు, జీవన విధానం, ఆచా
రాలు, సంప్రదాయాలు పరిచయం చేసే ప్రయత్న గ్రంథం”గా
భావించవచ్చు. ఏంతో సంపదని నిక్షిప్త పలుకుకుని ఉన్న గిరి
జన సాహిత్యంపై ఇంకా పరిశోధనలు జరిగాల్సిన అవకాశం
ఉంది అటువంటి కృషికి ఈ గ్రంథం నాంచి రాగలదని విశ్వ
సింహుల ఇంటి కృషి చేసి గిరిజనులతో సన్నిహితులై,
వారిచేత ఆడించి, వాటిని పరిశోధన చేసిన డా॥ ఎమ్మెల్యేలగారు
అభినందనీయులు.

ఎం వి. వరికుమార్ ఎం.ఏ.

రెయిగు విశ్వవిద్యాలయం,

దొమ్మూరు - 513124

రాజమండ్రి.

ఉత్తమ నా హిత్యం కోసం

సమాలోచన

చ ద వ ం డి ! చ ది వి ం చ ం డి !

డా॥ బెజవాడ గోపాలరెడ్డిగారి “ఆ మె జా డ లు”.

- బి. వి. సుబ్బారావు

రాజకీయ నాయకుడుగానే కాక ప్రసిద్ధ కవిగా డా॥ బెజవాడ గోపాలరెడ్డిగారు అందరికీ సుఛరిచితుడే బహుభాషాకోవిదుడు. ముఖ్యంగా శాంతినికేన్ లో చదవడం వలన తన జీవన సరిహద్దు, తన విశిష్టత హృదయమీద రిపిండుని జాడలు స్పష్టంగా ముద్రించుకున్నాయి. తన సాహిత్య జీవితంపై ఉర్దూ భాషా ప్రభావం, ఉర్దూ కవిత్వంలో ఉండే కవిత్వ సౌందర్యాలతో పాటు వెంగాలీ ప్రభావం గోపాలరెడ్డిగారిపై ఎడినది. ముఖ్యంగా ఉయ్యర్ కవిత్వం. ఇక్కాల్ కవిత్వం చనపై ప్రగాఢ ముద్ర పెసింది.

ప్రాథమిక దశలో అనువాదాలతో ప్రారంభమైన బెజవాడ గోపాలరెడ్డిగారి కవిత్వ ప్రవాహం 1977 లో స్వీయ కవిత్వ రచనకు తోడ్పడింది.

1978 ఫిబ్రవరిలో ‘ఆమె’ను ప్రచురించాడు. తరువాత వచ్చిందే “ఆమె జాడలు” ‘ఆమెజాడలు’లో పూర్తిగా ఆమెకు సంబంధించినది కాదని కవి “నాకు ఇష్టమొచ్చిన ఆస్తి విషయాలమీద వ్రాశాను అవి ‘ఆమె’కు సంబంధించినవి కాక పోవచ్చు రాజకీయ వ్యాఖ్యానాలు దాక్టరు కట్టమంచి వాస్తవాలు డా॥ నరసింహాచార్యుల చిర్రోత్తులు అన్నీ చేరాయి” అని ఆమె జాడలకు రాసిన వివేదికలో చెప్పుకున్నాడు.

డా॥ గోపాలరెడ్డిగారి కవిత్వంలో చాలా సాదా సీదా ఉపరితలాంశాలు కనిపిస్తూనే రోలోని చాలాగంభీరమైన తాత్వికత, భావుకత కనిపిస్తాయి. ముఖ్యంగా చమత్కారమూ, సత్యన్ని అన్వేషించే మార్గమూ శ్రేష్ఠతగా కనిపిస్తాయి.

“నాకూ ఉంది
నోటిలో నాలుక
నా వేడి వలపు మాటలు
చెప్పనీయ రామా”

- ఇక్కడ ముఖ్యంగా పైపైనే చమత్కారం కనిపించినా రోలోన అంతర్ముఖత్వం అవిష్కరించుకుంది. ఇది గోపాలరెడ్డిగారి కవిత్వానికి ప్రాథమికంగా కనిపించే దార్శనికత.

డా॥ గోపాలరెడ్డిగారిలో మరో ప్రత్యేకత ఏమిటంటే తన కవిత్వంలో ప్రతీ కల్పి, వున్నవల్పి పురాణాల్నించీ, ప్రబంధాలనుంచి కూడా ఏరుకుంటాడు. ఉదాహరణకు-

“కామదహనం చేశానవి

విర్రవీగాడు శివుడు

పార్వతీ పాదస్మారకు

ప్రణతుల సహర్షించాడు”—అని అంటారు.

మరోచోట ప్రబంధాల్నించి ప్రతీకల్పి వాడుకుంటూ-

“ఓ నువ్వు చూచివద్దని

ఊర్వికి పుటారపుని

కన్నులు మూసింది

దేహ లేనామ కేశరిమళాలు

పులికిల గాత్రాన్ని చేశాయి”—అని అంటారు

జీవితంలో సుఖ దుఃఖాలు, ప్రేమ, విషాదాలు, సంయోగమూ వియోగమూ అన్నీ గోపాలరెడ్డిగారి కవితా వస్తువులే. కాలం కలిసి రానప్పుడు దొమ్మ పొరుగుగా జీవితం తారుమారు అవుతుందనే సత్యాన్ని ‘భారతం’లోని కొన్ని పాల్కెల్ని ప్రతీకలుగా వాచిస్తూ-

“కాలము కాదు వేస్తే

నలుడే వాహుకుడయ్యాడు

లచ్చనుడే బృహన్నల అయ్యాడు

ద్రోసి నైరింద్ర అయ్యింది”

అని మర్మగర్భింగా జీవితాన్ని సృజిస్తాడు.

'ఆమె' తనలో ప్రేమదేవత. తన జీవన సంధ్యాసమరతీరం
అందుకే ఆమె వీడా, అడుగులు స్పర్శించడమూ తన ఆదృష్ట
మనే భావిస్తాడు

"ఆమె రిలసేడి
నేలపై వారింది
ఆ నేలనే ఎలుసారులు

ముద్దాడినాను" - అని ఎరివళంగా ప్రేమాక్షులలో
ముగిసిపోయిన ప్రేమికుడిగా ఇక్కడ కవిని దర్శించుకు

ప్రేమకు దాహ్యరూపాలైన కృతిమయము కాకుండా
అందర్ముఖంగా కాళ్ళుంటా నిలిచిపోయే విగూఢమైన, గంభీర
మైన అంతర్వాహిని వీలాసారే కాళ్ళరమని చెబుతూ.

"దాహ్యరూపాలు కావు
ప్రేమ వడివు కావలసింది
విగూఢమైన గంభీరమైన
అంతర్వాహిని విలాసారే" అని అంటాడు

డా॥ గోపాలరెడ్డిగారిలో ప్రత్యేకంగా చిన్నంచే మరో లక్ష
జం ఒంటరినం ఈ కవి ఎదిషుందిరోకాడా ఏకాకి నం
అనుభవిస్తాడు

"ఎదిషుందిలో ఉన్నప్పుడు
ఏకాంత మౌన గంభీరతలను అనుభవిస్తాను
ఒంటరి ఉన్నప్పుడు
విభిన్న భావాల సమ్మేళనంతో గుంపు చెలిమిని
ఆనుభవిస్తాను" - అని అంటాడు

డా॥ గోపాలరెడ్డిగారి ఆమెలో రెండు కోణాల్ని చూచాడు
ఒకటి దాని నాగరాజు ఇష్టా ప్రజల నాయకగానూ, రెండో
కోణం పిల్లల , రిగా ఈ విషయాన్నే చెబుతూ.

"ఒక నామకీ యై
ప్రజల ఊపి వేసేది
మమకారాల తల్లియై

ఒకటి ఊపుదానే" - అని అంటారు.

పైన చెప్పిన రెండు కోణాల్లోనే కాకుండా ఆమె ఇంకా
విరిక్షణంగా కన్పిస్తుంది ఈ విషయాలనే చెబుతూ .

"ఇంటా బయట వ్యవహారాలలో
వ్యత్యాసము చూపించేది
వాక్కునందు పౌరుష్యము
హృదయంనందు మార్దవం
బప్పి యుండేవి" - అని అంటారు

అంటే ఇక్కడ ఆమె మాటలలో కఠినంగా కన్పించినా
తన హృదయంలో మాత్రం మమతానురాగాలు పర్వించేది అని
ఆమెలో పైకి కన్పించు కోవం నిజంగా కోవం కాదని లోలో
వల నిజమైన ప్రేమ దాగున్నదని ఉక్తిగా అంటాడు కవి.

డా॥ దెజవాడ గోపాలరెడ్డిగారిలో కన్పించే మరో అంశం
ప్రసృతి ముఖ్యంగా రాత్రి చాలా సున్నితంగా స్పృశిస్తారు

"సీకిటి ముదిరిన
పిట్టల జంట చూపింది
నిశ్చిచ్ఛ పృథ్వీ

ముద్దాడి నట్లుండింది" అని అన్నప్పుడు ఇక్కడ
కవిలో వాపు రా వచ్చిందన్నది స్పష్టమై కన్పిస్తాయి

ప్రసృతి చూచి ఎలకించే మరొక చోట.

"ఎద్ది వసంతానికి
తరుణ లల్లన లరుణి మలే
స్వాగతం చెప్పి ఎసుతూ ఆడినాయి" - అని అంటారు,

"మధుసాత్రును నా ముందు ఉంచు

సాధీ ఎడ్డానికి చెయ్యి వేడి శక్తి

కళ్ళలో లుక్తి

తారాడు చున్నది" -

- అని అన్నప్పుడు ఇక్కడ "గాలి" ప్రేరణాదం
ప్రధానం కన్పిస్తుంది

ఆమె అందాన్ని, ప్రేమనీ, మోహాన్ని మూలమే కాకుండా
కవి దృష్టి ఆమె చిహ్నం ను వాదా ఎడింది ఈ విషయాన్నే
నేటి ఆడవాళ్ళు ఎడే విషయాలు చెబుతూ.

• • • • •

ప్రభవించెను నిక్కబ్బ సముద్వోషం
పుట్టిన వాఘోషలోన
పుట్టెడు పుట్టెడు మిక్కిలు (భూమిక-పుట 41)

ఈ కవిత్వంలో యోగిసాధన గోచరిస్తుంది. యోగశాస్త్రం ప్రకారం నాసికలో ఇదా (ఎడమ) పింగళ (కుడి) నాడులుంటాయి. ఇవి రెండు. భూమధ్యంలో “సుషుమ్నా” నాడిగా వలయంగా (Spiral) ఏర్పడి వుంటాయి. ఇదా నాడి ద్వారా గాలిని పీల్చిస్తే ‘రేచకిమని’ సుషుమ్నాలో కొన్ని లక్షణాలు విలిపితే ‘పూర్వమని’ తిరిగి పింగళనాడి ద్వారా నిశ్చలమై ‘కుండక’మని హఠయోగ ప్రదీపిక రెలియజేస్తుంది.

సముద్రగర్భంలోని బడదాగ్ని శాంతానికి ప్రతీకయని, అది పునాదిగా నిల్చి, సహన శీలత్వాన్ని కలుగజేస్తుందనీ పినారెగారి అభిప్రాయం. ఉద్రేకాలు, ఉద్వేగాలు, ఆవేళలు ఆపేదనలు ఎంతటి మహాసియలకైన తప్పవు. కాని వాటిని సముద్రం బడదాగ్నిని దాచుకొన్నట్లు, మనిషి మనసు లోతులలో కలిగి సహనం వహించడమే ఉత్తమమని పినారె ఉద్దేశ్యం.

భారతీయ సంస్కృతిలో సహనం, చయ, శాంతం అంశ ర్పాలుగా. ‘సహనాభివస్తు’ అని ఉపనిషద్వ్యాఖ్యం శ్రీరాముడు ధర్మరాజు సహనానికి మారుపేర్లు అయితే పి. నా. రె. గారు మాత్రం,

సహనమంటే అంటరానిది
సహనమంటే పాగిరానిది (భూమిక రీతి పుట)
అని ప్రశంసిస్తాడు.

ఉక్కు టుటా పని ఉరమ్మను
తొక్కుటా పని సాగుతున్నా
రెక్కరెని తిమ్మగలమ్మలు
దొక్కలో చొరబారుతున్నా.
గుండెలో బడదాగ్ని కీలలు

మంటున్నా : తాను పెరిచులి
కిట్ట రెండరి తిరిగిజోమే
కిడలి సహనం శంసనీయం (భూమిక)

అని సోదాహరణంగా, హేతువును పేర్కొంటాడు. ఇంకా ఆకాశం కూడా సహనానికి మారుపేరుగా విలుస్తుందనీ రెలియజేస్తాడు.

“చల్లగా ఒక రునును తీసే
జాములో నడిరేయిలో ధు
ర్భర మహోల్కాగ్రములు వీపున
చురకి రిడుతున్నా” .... పాపం : వెన్నెలపాలను తేనెల వానలను ప్రవర్తించే వీల గగనం సహనం నిరుపమానమే కదా అని జవాబిస్తాడు పినారె.

అయితే సహనానికి హద్దుంటుంది. సహనమే అవధి (Limit) దాటితే ఇక సర్వమూ విలయాత్మకమే.

సహన మెక్కిడ ఉన్నదో ని
శ్చల పరాక్రమమున్నదక్కడ.
నీటికే చురికంటితే అది

నిప్పువోలె ఉపద్రవించును (భూమిక)

అని శాంతాన్ని, సహనాన్ని అదిర్భంగంగా భావించబడ్డని హెచ్చరిస్తాడు.

పినారె గారు సముద్రాన్ని ఉద్యమానికి ప్రతీకగాటాడా తీసి కొన్నాడు నిజామ్ ట వ్యతిరేకంగా నడిచిన విప్లవ పోరాటం సముద్రమోషగా వ్యక్తం చేశారు.

‘భూమిక’ ద్వారా తన ఆత్మను ప్రతీకాత్మకంగా అభివ్యక్తి కరించినట్లే “కవిత్వ నా చిరునామా” (1988) అను 75 పేజీల పుస్తకాన్ని సంపుటంలో పినారెగారు అర్పించి, ఆకాశాన్ని అనేక కోణాలలో చూపించారు.

“లక్షిం నా నిధి
అంబరిం నా అవధి
సముద్రాలు దాటొచ్చినా
సమాజం నా పరిధి” (టొట్ట)

ఈ నాలుగు పంక్తుల్లో ‘పినారె’ ఆశయం, ఆత్మ సంపద, అవధి వ్యక్తమయ్యాయి. “సముద్రం దాటడం” అనే పరిధిలో తన వాదనను సోదాహరణంగా వివరిస్తా :

అశయం సముద్రం - అక్షరం సముద్రం
మధనం సముద్రం - కథనం సముద్రం
సంపర్శన సముద్రం - సంవేదన సముద్రం
విద్రను శాశ్వతంగా సన్యసించిన

విద్యచలన యోగం సముద్రం (సముద్రం చావదు)
అంటారు. వెలుగు, వెన్నెల, చెట్టు, చేమ ఏవీ మరణించినా
సముద్రం చావదు. ఎందుకంటే "ఉప్పునీటి కర్మాగారం కాదు
సముద్రం - ఉద్యమాల సింహద్వారం" అట

సముద్రానికి ప్రతీకియైన కవి సృష్టించిన కావ్యానికి చావుం
డదట !

సముద్రం ఎంత గొప్పదై నా పాత వైభవాన్ని చూపించు
కుంటూ కూర్చోదట మండుబెండకు గుండె అవిరిచి అట్టంచు
కొని వచ్చుట చూడు పోస్తుందట కురిపిన వానని నింప
నిద్రలో పెడుతుందట

పినారె గారు అభ్యుదయ కాంక్షి చిన ఆరాంక్షను సైలం
పింఛపును బిడపా తీయనే చెలియజేస్తాడు ఒక్క
నోరు వంటి భాషగా లకాలని, రెండు చెతులు వేయి సము
ద్రాలు తలచాని చారి కోరిక చారికి పనిపించెడి జీవితే కాగి
రాల ఉద్యమభాషే

చైతన్యవంతుడైన మనషి అప్పుడప్పుడు తన ఆశయ
సాధనలో అలవిపోతే తప్పదు - ఉసురుమనే మనషికి 'సాగి
రం' ఓ డీర్ఘ నిశ్వాసం, 'ఆకాశం' ఓ అక్షుకోశమట ఒక్కో
సారి మనిషే మహాశాగిరం తన్న మిస్సియని అంటాడు.

ఏం బ్రతుకే సముద్రానిది

ఎంతెంత ఎగిరినా ఆకాశం అందదు

బతుకంటే మనషిది - అడుగులున్నాదోలేదో

ఆకాశాన్ని నెత్తితో దుగ్గేస్తాడు -

తన మేధస్సుతో, రి: పైజ్జానిది యుగంలో అంతరిక్షంలో
'హునిమూన్'కి వెళ్ళే ప్రితిని కలిగించుకొన్నాడట, మనషి.

పినారె గారు వ్యవసాయదారుల కుటుంబంలోంచి వచ్చారు.
చిన్నతనంలో తండ్రి వెంట పొలం పనులకు వెళ్ళేవాడు. ఆ
ప్రభావం వల్ల కవిత్వంలో ప్రేతం పై రికుని లక్షణాలు గోచరి
స్తాయి

కవిత్వం వ్రాయాలని ఊహ సుపరిస్తే "ఆకాశాన్ని దున్ను
తాను నాటుతా చిల్లిగవ్వలను - నక్షత్రాలు మొలుస్తాయి."
అనే పంక్తిలో 'కృషివలని' ధోరణి కనిపిస్తుంది అంతేకాదు

ఈ పుటలను ఇలా దున్నుచుపోతుంటే

మొలపిపోతుంటా ఒక్క 'చుక్క'

ఆకాశం ఒంటి నుంచి రాలిపడి

అని, అవిశ్రాంత సాధనలో ప్రయోజనకరమైన కవిత్వాన్ని
సృష్టించగలనని వివరిస్తారు.

"నువ్వు నువ్వుగా ఉన్నప్పుడు

నీ అంచెయ్యే ఆకాశం.

నువ్వు పీచో లేనప్పుడు

ఆకాశమే నీ లరిచెయ్యి -" అని సాధ్యాసాధ్యాలన్నీ
మనం అనుకోవడంలోనే ఉండాయని ఉట్టంకిస్తారు పినారె
అయితే రోతగా ఆలోచించి అనుశీలించి "అక్షరాల స్వచ్ఛంద
కవిత్వం" లంఛనార్థం గ్రహించినపుడే "చదువు సవర్జిత
మైసెట్టట "

"పీచో సముద్రాన్నిస్తా

దాన్ని ఒక్కంతా పుర్రాని పడుకో

అప్పుడు చూడు నువ్వు

లొత్తైన ఆనందసపుతావు."

సీనా ఆకాశాన్నిస్తా

దాన్ని మడచి నీ బుర్రలో తురుముకో

నక్షత్రాలు చెక్కకందుతాయి.

వెన్నమద్దలా!"

గాఢమైన, లోలైన ఊహ, భావన ఉన్నప్పుడే కవిత్వతత్వం
అర్థమవుతుంది. ఒక్కోసారి ఊహ జనించదు ప్రతిభావంతు
నికి సైతం పాట్లు రిప్పువు అయితేనేం! "విరాళను ఉతికి
ఆలం రేవులో ఆరేయాలిందే"నని మంటావధంగా చెప్తాడు.

ఈ విధంగా పినారెగారు తన ఆలోచనలను, ఆశయాలను, ఆకాశ ఆర్జవ శబ్దాల రూపంలో ఆవిష్కరించారు. తన 'ఆత్మ చిరునామ ఆవధిలేని అంబరంతో' వ్యక్తిత్వాన్ని ఇంకిపోని జలధి"తో పోల్చినారు.

పి నా రె గారి కవితలను వారి మాటల్లోనే చెప్పాలంటే

ఒరిపిమాస్తే ఓసిడి గీతలు

తరిచిమాస్తే ఓడలి లోతులు " అని పేర్కొనటంలో అతిశయోక్తి లేదు. "ఆకాశాన్ని దున్నుచూ పోయింటే ఎన్ని అక్షరాలు మెరుస్తాయో - పినారె కవితలను అనుసరిస్తే కూడా అక్షర కాంతులు సాక్షాత్కరిస్తాయి.

— వొద్దెరాజు వెంకట రామారావు

బియస్సీ. ఎం.ఎ (లిటరేచర్)

వ్యాఖ్యాని

ఆకాశవాణి - పరింగల్

స మ తా వా ది - జా షు వా

— నారాయణం సురేంద్రాచారి

ఆధునిక కవులలో గుఱ్ఱం జాషువా సుప్రసిద్ధుడు. ఆధునిక కాండ్ర సాహిత్య సన్నివేశానికి ఘోషణలు వంటినాడు జాషువా. జాషువా తన కలల నేర్పడలలో కులమతాలనే రాక్షసులను చెల్లాచెదురుగా చెరిపినాడు జాషువా రంధ్ర పుట్టలతో యాద పుడు ఆయిస్సెటిలి జీవిత భాగస్వామిగా ఐదవ కులముగా చెప్పినానదియున్న ప్రియ ఎన్నుకున్నందువల్ల కులము నుంచి వెలివేయబడ్డాడు వెలివేరకు గురియైన రంధ్ర ఎన్నో వేదన లకు లోనయ్యాడు. ఆయన పుత్రుడైన జాషువా కూడా కుల మతాల ఉచ్చవ చిహ్నములను సమాజంలో అనేక బాధలకు గురి అయ్యాడు.

జాషువా 1895 లో ఒక సామాన్య కుటుంబంలో జన్మించాడు. జాషువా ఉభయ భాషా ప్రవీణుడు. చాలాకాలం వినుకొండలో ఉపాధ్యాయుడుగా పనిచేశాడు. తరువాత కొంత కాలం మదరాసు ఆకాశవాణి కేంద్రంలో ప్రయోక్తగా కూడ పనిచేశాడు. జాషువా తన జీవిత కాలంలో ఎన్నో ఉద్యోగాలను వెలయించి జాతికి అంకితం చేశాడు. ఈయన కవిత్వము ప్రబోధాత్మకమైనది. అంతేకాకుండా సామాజిక విమర్శనాచూష్టి గలది. మృదు మధురంగా, సంవేదనాత్మకంగా పద్యరచన చేయడంలో, భావాన్ని మనస్సుకు హత్తుకునే విధంగా వ్యక్తి కరింపటంలో జాషువా సిద్ధహస్తుడు. జాషువాను అనేకులు ఆదరించి గౌరవ సన్మానాలను చేశారు. వారిని గిండ పెండేం, కసికాభిషేకం, గజారోహణం, మొదలైన సత్కారాలలో తెలుగువాడు గౌరవించారు. ఆంధ్ర విశ్వ విద్యాలయం "కళా ప్రవూర్ణ" బిరుదంతో, భారత ప్రభుత్వం "పద్మభూషణ" బిరుదంతో సన్మానించాయి. పీఠ వెలయించిన "క్రీస్తుచరిత్ర" కావ్యానికి కేంద్ర సాహిత్య అకాడమి బహుమతి లభించింది. వారికెన్ని బిరుదులన్నా వాటిలో "కవిరత్నం" అనే బిరుదే సుప్రసిద్ధంగా సార్థకత్వం పొందింది. జాషువా కావ్యాలు, ఖండ కావ్యాలు మచ్చుకు కొన్ని పిరిదోపి, కాండశీకుడు, స్వర్ణకథ, గిప్పిలము, మంతాపిరుహూ, బాబాజీ నేతాజి, స్వయంవరము, తెలచాటు, ఖండిరావ్యములు, నాచి.

జాషువా జీవితం మొత్తంలో ఆయనలో తీవ్ర సంఘర్షణను మిగిల్చింది అప్పశ్యక జాడ్యము. ఈ వేదనతోనే జాషువా తనుపు చాలించాడు ఈ విషయంగూర్చి చెండు ముక్కులు.

క. "ఆదరిత లేక దుస్సహ

వేదనలంగుంగి మాననీయతో తెడయై

యే చెన లేక ఓపించెను

నై దవ పరంగు గిల్లసన్నాశ్యంతై "

ఆనాడు సంఘంలో ఇంక ధయంకరి పరిస్థితులు నెలనొన్నాయి. ఏ వ్యక్తికైనా ప్రాణహాని జరిగితే ఒప్పుకోవచ్చును గాని, మాన హానిని సహించలేము. అందుకే లోకంలో మానాభిమానములకు ఎక్కువ ప్రాధాన్యం కల్పించబడింది.

అలాగే జాషువాగారి గబ్బిలములోని అరుంధతీ సుతుడు కూడా ఇదే విధమైన వేదనను పొందాడు. అదరించేవారులేక, ఎన్నో అవమానాలతో క్రుంగి మానాభిమానములకు దూరమై, ఏ దిక్కు లేనివారివలే, దుఃఖిస్తూ సంఘంలో అంటరానివారు అనే ఐదవ వర్గముగా చూడబడుతున్నారని మహాకవి వేదనను వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. ఇంత భయంకర జాడ్యాన్ని సంఘం నుంచి పోగొట్టటంకోసం జాషువా తన కవిత్వమనేడి అమ్ముల పొదిరో నుండి గబ్బిలం అనే ఒక బ్రహ్మాస్త్రాన్ని వదిలాడు.

తే. ముసలివాడైన బ్రహ్మకు బుట్టినారు
నలుపురు కుమారు లనుట విన్నాముకాని
పసరమున కన్న హీనుడ భాగ్యుడైన
యైదవ కులస్తుడెవ్వరమ్మా నవిత్రీ

పూర్వకాలంలో సంఘము చాతుర్వర్ణ వ్యవస్థగా ఉండేది. దీని ప్రకారం బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్రులు అనేడి నాల్గు వర్గముల వాటండేవారు. మరి ఈ చొర్ర ఐదవ వర్గము ఎక్కడినుండి వచ్చిందని మహాకవి ప్రశ్నిస్తున్నాడు అంతే కాకుండా ఈ ఐదవ కులజుడు పశువుకన్న హీనుడైనవాడని చెప్పారు. ఇంతరింటే రోకలను మరో అవమానం ఏముంటుంది. మనిషి అనేవాడు, వ్యక్తిత్వం పోయిందా ఉందాని అనుకుంటాడు. ఏ వ్యక్తి అయినా సంఘములో వ్యక్తిగా గుర్తింపబడాలి. ఏ వ్యక్తినైనా సామాన్యమైనదిగా దెబ్బపొట్టి సంఘం సాధించాలనే అభిప్రాయం అనేక విషయ ఫలితాలను ఇస్తుంది. కాబట్టి మనిషి మనిషిగా గుర్తింపబడాలంటే సలఘంలో సమానత్వం చోటుచేసుకున్నదై ఉండాలి. ఎక్కడైతే మనిషి సమానంగా చూడబడితాదో అక్కడ అన్నిచరైన పరిస్థితులు చోటు చేసుకుంటాయి అంతే కాకుండా ఆ రేశం సమిష్టి కృషివల్ల అన్ని రంగాలలో అభివృద్ధి సాధించడానికి అవకాశం ఉంటుంది. అన్ని విషయాలలో వర్ణాతీతంగా, ఎలా తీరంగా, అందికూ పలిసి కట్టగా, పలిసి మెలసి మనుగడ పొగించాలి. మానవ దేహం ఆశాశ్వతమైనది. ఆ దేహం

పోయిన తరువాత ఆ వ్యక్తిని స్మరించుకోవడానికి ఆయన చేసిన కార్యాలే తార్కాణాలు. అందువల్ల మనిషి అనేవాడు బ్రతికున్నంతకాలం అందరితో కలిసివుండి, మంచి కీర్తిని పొందాలి. జాషువా కవిత్వం సూక్తులు లోకోక్తులతో సాగుతూ ఉంటుంది అనడానికి ఈ పద్యము ఒక మచ్చు తునక.

ఉ. “ముప్పుఘటించి వీనికులమున్ గలిమిన్ గబళించిదేహమున్
బిప్పి యొనర్చు వీభరత వీరుని పాదము కందకుండగా
జెప్పలుకుట్టి జీవనము సేయునుగాని నిరాకరింపరే
దెప్పుడు స్పృహదది సుమీ : భరతావని వీని సేవకున్”

మహాకవి జాషువా దృష్టిలో ఐదవ కులస్తుడుగా చెప్పబడు చున్న అరుంధతీ సుతుడు కూడా ఒకప్పుడు కులమున్నవాడని, సంపదలతో తులతూగినవాడే. అయితే కొంతమంది స్వార్థ పరులు అతని కులమును, గిలిమిని అపహరించి, అతని దేహమును విప్పియొనర్చివారు అయినప్పటికీ వారి పాదాలకు రక్షణగా ఉండేటట్లు, పాదక్షలు కుట్టి ఇస్తున్నవాడేగాని, వారికి కిందిపై అపకారము కూడ తలపెట్టినవాడు కాదు. అలాంటి మనస్తత్వం కలిగిన అరుంధతీ సుతునికి ఈ భారతావని ఎంతో బుజుపడి ఉన్నదని గద్గద గళంతో చెప్పలేక చెబుతున్నాడు. ఇక్కడ జాషువా రసదైన అంతః స్వరూపాన్ని వ్యక్తం చేసినాడు. అంతేకాకుండా తన భావావేశాన్ని సులభంగా అర్థమయ్యే రీతిలో సూటిగా వ్యక్తీకరించారు. మానవత్వాన్ని మట్టి కరిపించే మానవమాటని మనస్తత్వానికి పిగ్గుపడుతున్నాడు. అలాంటి మనస్సులు కలిగిన అభిముఖ సంఘంలో ఉన్నారని వ్యక్తం చేస్తున్నాడు. అంతేకాదు అరుంధతీ సుతుణి చూస్తేనే బుజుపొట్టే హైందవ నాగరాజులు కూడా ఉన్నారని తెలియజేస్తున్నాడు.

ఉ. “నా కవితావహిటి వదినంటు నెగాదిగ జూచి రూపు రే
ఖామనీయవై ఖరులుగాంచి భిళిభిళి యన్నవాడే నీ
దేకులమన్న ప్రశ్న వెలయించి చివుక్కున లేచిపోవువో
జాకునగ్రుమ్మినట్లగును పార్థివచంద్ర : వచింప పిగ్గుగన్”

లోకంలో రససిద్ధులైన కవిశ్వరులున్నట్లే. రసహీనులైన అరసికులు ఉంటారు. ఈ అరసికులకు స్వార్థచింతనమే కాని రసాస్వాదనగుణం ఉండదు. ఇలాంటివారిని గురించి జాషువా వర్ణిస్తున్నాడు. మొదట రసాస్వాదము గావించి, కులముపేరు వివగానే చివుక్కున రేచిపోయినాడు. ఇది ఎంత కఠిన మన మ్మనకైనా కరిగించే నంపుటవ. ఇలాంటి మనస్కుల గురించి చెప్పటానికి పిగ్గుగా వున్నదయ్యా! అని జాషువా విలపిస్తున్నాడు. “వాక్యమ్ రసాత్మకమ్ కావ్యయే” అన్న వారే ఆ వాక్యములో నిభిడీర్పతమైన రసాన్ని ఆస్వాదించటం లేదు. ఇది మానవ జాతికే అవమానకరమైన విషయం. చులం పేరు వినగానే ఆయన సాహితీ వైదుష్యానికి, వైభవానికి లోపం ఏర్పడింది. ఆవర్ణాభిమానములకు నోచుకోక, స్వార్థమే పరమావధిగా, అదే వారి జీవిత లక్ష్యముగా ఉన్నవారి పీరు. ఇట్లాంటి వేదలోకిమున రాణించగలరా, అని జాషువా మహా కవి ప్రశ్నించుచున్నాడు.

తే. “గ్రంథరూఘ్ముదాల్పా భాగ్యంబులేక
కంట పడిపెట్టచుండు నాకవనాటిమ
ఏమి నేయిదు ప్రబోధరాజేంద్రదేడి
కట్టదే మాయె కులపరీక్షల నడుమ”

జాషువా రచనలు ఎన్నో ఉన్నా వాటిని ప్రచురించేవాడు లేక పోవడంతో ఆ కవిత్వాని న్యాయ కంటిపడిపెడుతున్నట్లు చెప్పాడు. అలాడు కిర్లడు కుల పరీక్ష సందర్భంలో బాధ పడుతున్నప్పుడు దుర్యోధనుడు ఒదరించాడని, ఈనాడు తనకెవరూ ప్రోత్సాహ మివ్వడం లేదని అన బాధను వ్యక్తం చేశాడు.

ఈ అపృథక్యత అనేది ఎక్కడో లేదు. అపృథక్యతగా విజనబడుచున్న పీరిలోనే అపృథక్యత ఉన్నదని “కల దమ్మా.. .. పిగ్గయ్యేడిన్” అనే పద్యమందు వ్యక్తపరచి నాడు. ఎవరూ ఏసని వన సీమలో దోయిల పాట, ఎవరూ

అనందించలేని అడవిలోని శరత్కాలపు వెన్నెల, కమ్మని కస్తూరి మురికి తిన్నెలపై వృధా అయినట్లు పట్టరానివోటపుట్టుట కూడా దురదృష్టమేనని అరుంధతీ సుతునిని పుట్టుకకు నొచ్చు కొనుచున్నాడు.

సీ. “ఏనాడు మా కావ్య సృష్టికర్తల జిహ్వా
విశ్వసత్యము నాలపింపగలదో!

ఏనాడు మా జాతి దృష్టి మాంద్యమువాసి
చుట్టుప్రక్కల దేరి చూడగలదో!

ఏనాడు మా బుట్టకీ జాట్టుతలలేని
పుక్కిటి కథలనో టక్కువడవో!

ఏనాడు మా విద్యలినుస సంఘమునందు
చిలాము పట్టి క. కాళింపగలదో!

తే. తనువు దాచకి సోమరినము హిని
యెన్నడీ మరింబలు విప్పమెత్తికొనవొ
అట్టి బుడచేతై కొంగుబట్టి నిలిచి
నలిగి వాపోవుచున్నది నా మనస్స!”

కుల మతాల కుళ్లు తొలగిపోయి సర్వ హిసవ సమైక్యం ఏర్పడాలని, ఆశించిన జాషువా తాను విశ్వనరదనని చెప్పు కొన్నాడు. ప్రపంచాన్నే కుడుంబంగా భావించే వికాల దృష్టి ధం ప్రజలకు అలపడవలసిన అవసరం ఎంతైనా ఉంది అం దుకు ప్రతి ఒక్కరూ పూనుకోవాలని జాషువా ప్రబోధించాడు. ఆయన ప్రబోధం నెరవేరుతుందని, నెరవేరాలని ఆశ్చర్యం.

నారాయణం సురేష్ దాసు

C/o NLA : డ్యూనాభిరామగారు,

విజయనగర్ కాలనీ,

A L C రోడ్డు

విజయవాడ - 5.

=====

“జాతీయ గేయకవిసార్యభౌమ గరిమెళ్ళ”

శిష్టా హరగోపాలరావు

=====

భారత జాతీయోద్యమ కవిత్వము ఆంధ్రదేశములో పెల్లి విరియుటకు, దేశములో నుత్పన్నమైన వివిధ ఉద్యమాలతో పాటు, ౬వీంద్రుని జాతీయగేయములు కూడ కొంతవరకు పెక రించినవనుటలో సందేహము లేదు.

తెలుగునాట వెలువడిన దేశీయాభిమాన కవిత్వములో ఆంధ్రదేశాభిమాన సంబంధి కవిత్వమే విస్తారముగా నున్నది. అనాటి భావ కపులలో జాతీయాభిమానము పెల్లుబికి భారత జాతీయతను ప్రబోధించిన వారిలో దువ్వూరి, బసవరాజు మున్నగువారు కొందరే యున్నారు. ఆంధ్రాభిమానమును చెల్లార్చినవారిలో రాయప్రోలు, విశ్వనాథ, కొడాలి, జాషువా, తుమ్మల మున్నగువారు ప్రముఖులనవచ్చును. రాయప్రోలు వారు భారత జాతీయతకు సంబంధించి వ్రాసిన ఒకటి, రెండు శ్లోకలే ఈ కాఖరోమకుటాయమానముగా విర్చిపోయినవి. “ఏ దేశమేగిరా ఎందుకలిడిన” అను వారి “జన్మభూమి” గేయము జాతీయ కవిత్వమునకు శిరోభూషణమనవచ్చును.

అనాడు ‘గాంధీజీ’ని గూర్చి, ‘రాట్నము’ను గూర్చి ‘స్వరాజ్యము’ను గూర్చి వివిధ జాతీయోద్యమములనుగూర్చి ప్రచురిత స్థాయిలో గేయములు, పద్యములు వ్రాసినవారు పలువురు న్నారు. అట్టివారిలో ‘ప్రచారము’ల ద్వారా సామాన్య ప్రజలలో స్వాతంత్ర్య శంఖారావము చేసిన కవులలో ‘గరిమెళ్ళ సత్య నారాయణ’ అగ్రగణ్యులనవచ్చును. వీరు వ్రాసిన “మాకొద్దీ తెల్లకొరతనము - దేవ”. చరణాన్ని పల్లవిగానూ, “మా ప్రాణాలపై పొంచి - మానాట హరియించె” చరణాన్ని అనుపల్ల వితో ౩౩ చరణాలన్న ఈ పెద్దపాట అనాటి ప్రతివారినోట ప్రతిధ్వనించి జనం గుండెను పట్టి సర్కారువారి గుండెను కం

పింపజేసిందనుటలో సందేహం లేదు. ఈ పాట 1921 సం॥ నుండి నిరాఘాటముగా 1928 సం॥ వరకు పాడని యువకుడు. వివిపించని ‘కాంగ్రెస్ సభ’ లేదనుట సత్యదూరము కాదు. అన్విధముగనే శ్రీ గరిమెళ్ళవారు ఈ గేయములో ఉదా॥

“నూటనలాబడినాల్గు నోటికి తగిలించి

మాటలాడవద్దంటాడు: మమ్ము

పాట పాడవద్దంటాడు, తోపి

తీసి వీపున బాదుతాడు” — అని

ఆంగ్ల ప్రభుత్వ దమననీతిని, నిష్కంపముగా నెదిరించినదీకారి. “సీమ గుడ్డలా వీడి మీరిక జేమమొందండి” అని విదేశవస్తు బహిష్కరమును బలపరచెను. “పరదేశ వస్తుములె బ్రహ్మ చెముడ వరె” వ్యాపించినవని దానినరకెడి బద్ధధార రాట్నమేనని సుస్పష్టముగా తెల్చెను

ఇంగ్లీషు ప్రభుత్వమువారి పన్నుల విధానమును

ఉదా॥ ఉప్పు పన్ను, పప్పు పన్ను

ఊరికెళిరె పన్నుబాబు

కొప్పుకొస్త దేముడికి

మొక్కుకుంటె పన్నుగాలు” — అని గేయము

ద్వారా నిర్భీతితో ఎగతాళి చేసెను. “ఖిలాఫత్ ఉద్యమము” గూర్చి, ‘గాంధీ-ఇర్విన్’ ఒడంబడికి గురించి ఆ కాలమున జరి గిన ప్రతి సంఘటనము గురించి ఎప్పటికప్పుడు ‘గరిమెళ్ళ’ గేయముల ద్వారా ప్రబోధము చేసినాడు.

శ్రీ గరిమెళ్ళ సత్యనారాయణ 1892 సం॥ జూలై నెలలో జన్మించారు ఈతని జనన తేదీ విషయము ఇదమిద్ధమన వచ్చును వీరి జననం శ్రీకాకుళం జిల్లా పొలాకి మండలంలో మన్న ‘ప్రియాగ్రహారం’. శ్రీ గరిమెళ్ళవారి తండ్రి వెంకట నరసింహం, తల్లి సూరమ్మ. ప్రాచీన విద్య వీరి స్వగ్రామ మైన ‘ప్రియాగ్రహారం’లోనే నానసాగింది. ఉన్నత విద్యా భ్యాసం విజయనగరం, మచిలీపట్నం, రాజమహేంద్రవరము లలో జరిగింది. 1919సం॥ ఏప్రియల్ 13నాటి ‘జలియన్ వాలా బాగ్’ ఘాతుకమారణహోమం శ్రీ సత్యనారాయణగారి హృద యాన్ని కుదిపివేసి వారి “పాంచాలము” గీతంలో దానిని గూర్చి విశేషంగా ఖండించారు.

ఉపాధ్యాయ శిక్షణకోసం శ్రీ గిరిమెళ్ళ రాజమహేంద్రవరం శిక్షణాలయంలో 1920సం॥లో చేరెను. ఆరోజుల్లో గాంధీ గారి సహాయ విరాకరణోద్యమ తీర్మానాన్ని కలకత్తా కాంగ్రెస్ అత్యవసర మహాసభ తీర్మానించింది. ఈ తీర్మానానికి ప్రభావితులై దేశంలో అనేక ప్రాంతాల్లో విద్యావంతులు ఉద్యమంలో దూకారు. అట్టి ఉద్యమకారులలో గిరిమెళ్ళ వారొకరు. ఉపాధ్యాయ శిక్షణనుకూడ విడనాడి సహాయవిరాకరణోద్యమములో దూకి “మాకొద్దీ రెల్లదొరతన”మంటూ నినదించారు.

1921సం॥లో ఆనాటి రాజమహేంద్రవరం కలెక్టరు శ్రీ జి. టి. హెచ్. బ్రేకిన్ “మాకొద్దీ రెల్లదొరతనం” పాటను శ్రీ గిరిమెళ్ళచేత పాడించి బాషరావి ఆరవికే గిగుర్పాటు కలిగించి దని తలంచి ఇక దేశీయుల్లో ఆ గీతం ఎంత ఉత్తేజం, ఉద్రేకం కలిగిస్తుందోనని గ్రహించి ‘గిరిమెళ్ళ’ను అరెస్టుచేయించి చెరిసాలపాలు చేసారు. ఓరికి ఒక సంవత్సరం కఠిన కారాగార శిక్ష విధించడం జరిగింది. నిజంగా గిరిమెళ్ళ ఆశోకం, ప్రబోధం, ప్రచారప్రాయంగా హైందవాన్ని ఆప్తింపి ప్రశంసించిన మహోన్నతవ్యక్తి. అహింసని ఆరాధించే ప్రోత్సాహం జైళ్ళకు రమ్మన్నాడు. జనాన్ని బీతి పడనాడి త్యాగం చెయ్యమన్నాడు. అదే రాజద్రోహంగా పరిశుభించింది.

ఈ తేను సందర్భంగా ప్రెసిడెన్సీ మెజిస్ట్రేట్ సన్నిధిలో గిరిమెళ్ళ చదవ సుద్యుక్తుడైన ప్రవీణుడు ‘అంశుకాచారి’లో 1922సం॥ జూలై 28వ తేదీన ప్రవీణించి ప్రెజిడెంట్ మిస్టర్ రివారి నతో రాజీనామా సమీక్షనే విధానం అనుసరించబట్టి మన దైన్యం పెరిగి జాతీయ శక్తి కుండుకుంది. ఈ సమాచారం బాషమును దిక్కురిందివానికి ఉద్యమం పెచ్చుందనీ, ఇది ప్రపంచసమస్య లన్నింటికి పరిష్కారం చూపగలదని కాటన్ యూనివర్సిటీ దొర తనాన్ని బహిరంగముగా ప్రతిపదించాలని ప్రాపించున్నారు “సత్యమే రాజద్రోహమైతే తాను రాజద్రోహినే అన్నాడుగాని.

అశ్వద్రోహినీ, దేశద్రోహినీ కాటోనని చెప్పుడానికి ఎంతయో గర్వపడుచున్నాను” అన్నాడు.

ప్రేమ, శాంతి కవలలు. అహింస విక్రమోపేతము. “జాతీయ ప్రభుత్వ స్థాపనమే దేయం కాబట్టి స్వార్థబుద్ధిని విడవకతప్పదు” అని నుడిచిన జాతీయాభిమాని గిరిమెళ్ళ తన జాతీయగీత రాగవల్లులు దేశభక్తుల వీనులకు విందొనరించు చునే యుండుననెను. అంతియేగాక కుంభకర్ణునివంటి మద్రాసు వగరం మేల్కొనకపోవడం, మహామహాయాంధీ మాంద్యం చూపడం, విదేశీ సేనాబాస వదలిపోవడం విచారకరమని వ్రాస్తూ, తన చొత్త కారాగారవాస శిక్షకు ఆంధ్రరాష్ట్రవాసుల అనుమతి చివరకు “నిర్దుష్ట స్వతంత్రం కంటే స్వతంత్ర నిదోధనమే ఉత్తమమని సంకల్పిస్తే చెందెదెనని ముగించిన మహామహీ, గిరిమెళ్ళ. ఇది అనన్యమైన సాహిత్యకావ్యని రాజీయ స్వేచ్ఛాపత్రం.

ఆనాడు మెజిస్ట్రేట్ విచారణముగించినివితునిగా పరిగణించిన గిరిమెళ్ళని ఏమిచెప్పావో చెప్పోచున్నప్పుడు అవేళంతో అరెస్టు, కఠినపాటున్నాడు. హరిపాటున్నాడు

ఈ మూడు ప్రతిపాదనలు

మూలమధ్యంతోటి . అని అశుభగా చెప్పిన పీఠికాదిమొదలు ఈయన ‘రాజమెట్టిగతాల్లో’ వాటి బాషాన్ని జరిపి రాజీయాల మొరాయి. ప్రెజిడెంట్ మనకు ఎంత అభ్యాసం నానా ఎంత దిద్దిమొత్తు చేసారో చెబుతూ పొరువాన్ని రేపేత్తింపాడు అపాట పంటూంటే ప్రతి ఒక్కరి శక్తికం గిగుర్పాటు కలిగి వచ్చే ఉచ్చాంబలికే బలమకాం. ఒక ప్రెజిడెంట్ వాణ్ణి అయినా నూ వేదాం అన్నంత ఉద్రేకిం కలుగు తుంది.

(తరువాయి వచ్చే సంచికలో)

